[2020] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 277

ਐਸ. ਕਾਸੀ

ਬਨਾਮ

ਸਟੇਟ ਥਰੂ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੰਮਲੂਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮਦੁਰੈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ

(2020 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 452)

ਜੂਨ 19, 2020

[ਆਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਐੱਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਵੀ. ਰਾਮਸੁਬਰਾਮਨੀਅਨ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973-ਧਾਰਾ 167 (2)-ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਹੱਕ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ 21.02.2020 ਨੂੰ ਉਪ ਧਾਰਾ 457,380,457 (2) 380 (2) 411 (2) ਅਤੇ 414 (2) ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ.-73 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਨਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧਾਰਾ 167 (2) ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਡਿਫਾਲਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਿਤੀ 23.03.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸੁਓ ਮੋਟੋ ਡਬਲਯੂ. ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰ. 2020 ਦੇ 3 ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੇ ਯੂ/ਐਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। 167 (2) ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. – ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ: ਮਿਤੀ 23.03.2020 ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ/ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ/ਅਰਜ਼ੀਆਂ/ਮੁਕੱਦਮੇ/ਅਪੀਲਾਂ/ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਬਣ ਜਾਣਗੀਆਂ ਕਿ ਉਹ ਕੋਵਿਡ-19 ਵਾਇਰਸ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ' ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਜਦੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ/ਅਰਜ਼ੀਆਂ/ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ/ਅਪੀਲਾਂ/ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਪਾਅ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਪਾਅ ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸਨ - ਮਿਤੀ 23.03.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਅਰਥ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ-ਇਸ ਲਈ, ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ (ਇੰਚਾਰਜ) ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ/ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 23.03.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਵਧਾਉਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ-ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਅਤੇ ਆਰਟੀਕਲ 21-ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973-ਸੈਕਸ਼ਨ 167 (2)-ਸਿੰਗਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨਿਆ ਲੌਕਡਾਊਨ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 167 (2) ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆਃ ਸੱਤ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਕੇ. ਐੱਸ. ਪੁਥਾਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਅਟੁੱਟ ਹਨ-ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ-ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਤੱਤ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ-ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨੀ ਗਈ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਦੌਰਾਨ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 167 (2) ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ-ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ

ਆਯੋਜਿਤ: 1. ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ/ਅਰਜ਼ੀਆਂ/ਮੁਕੱਦਮੇ/ਅਪੀਲਾਂ/ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਵਕੀਲਾਂ/ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤਾਂ/ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ/ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ/ਅਰਜ਼ੀਆਂ/ਮੁਕੱਦਮੇ/ਅਪੀਲਾਂ/ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਬਣ ਜਾਣਗੀਆਂ ਕਿ ਉਹ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਅ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੀਮਾ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਇਲਾਜ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ/ਅਰਜ਼ੀਆਂ/ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ/ਅਪੀਲਾਂ/ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਪਾਅ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਾਅ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਰੋਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸਨ। 23.03.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਅਰਥ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਮ੍ਹਾਂ/ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਐਸ. ਕਾਸੀ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਥਰੂ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੰਮਲੂਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮਦੁਰੈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ

(ਇੰਚਾਰਜ) ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ। ਇਸ ਲਈ, ਲੌਕਡਾਊਨ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ (ਇੰਚਾਰਜ) ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ/ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ/ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। (ਇੰਚਾਰਜ) [ਪੈਰਾ 17] [289-ਬੀ-ਐਫ]

2. ਜੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੇ ਤਰਕਪੂਰਨ ਅੰਤ ਤੱਕ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 57 ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 57 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 167 ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਉਪਬੰਧ ਹਨ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਤੀ 23.03.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 60 ਦਿਨਾਂ/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵਰਜਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ 60 ਦਿਨਾਂ/90 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 167, ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 18] [289-ਐੱਫ-ਐੱਚ; 290-ਏ-ਸੀ]

3. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਲੌਕਡਾਊਨ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲੌਕਡਾਊਨ ਦੌਰਾਨ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 (2) ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 25] [294-ਈ-ਜੀ]

4. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿਤੀ 23.03.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨੀ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਦੌਰਾਨ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਪਾਬੰਦੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਗੀਆਂ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਅਣਚਾਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਤੀ 23.03.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 26] [294-ਜੀ-ਐੱਚ; 295-ਏ]

ਕੇ. ਐਸ. ਪੁੱਟਾਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (2017) 10 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 1: [2017] 10 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 569-ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ।

ਉਦੈ ਮੋਹਨਲਾਲ ਆਚਾਰੀਆ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2001) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 453: [2001] 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 878; ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਪਾਲ ਬਨਾਮ ਅਸਾਮ ਰਾਜ (2017) 15 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 67: [2017] 8 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 785; ਅਚਪਾਲ ਉਰਫ ਰਾਮ ਸਵਰੂਪ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ (2019) 14 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 599: [2018] 12 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 327; ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਦੇਵਾਂਸ ਮਾਡਰਨ ਬਰੂਅਰੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ (2004) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 26: [2003] 5 ਵਾਧੂ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 930-ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ.

ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਜਬਲਪੁਰ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਵਕਾਂਤ ਸ਼ੁਕਲਾ (1976) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 521: [1976] ਸਪਲਾਈ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 172; ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਨੁਦਾਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗਾਵਡੇ ਅਤੇ ਹੋਰ (1977) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 834: [1977] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 719-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸੇਤੂ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ, ਸੀਆਰਐਲ. ਓ. ਪੀ. (ਐਮ. ਡੀ.) ਨੰ. 2020 ਦਾ 5291) ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ (ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰ. 2856 of 2020) ਪੰਕਜ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ, S.B. 2020 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 355) ਵਿਵੇਕ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਰਾਜ (ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ, 2020 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰ. 511)-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਸ. ਕਾਸੀ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਥਰੂ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੰਮਲੂਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮਦੁਰੈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ

[2001] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 878 ਪੈਰਾ 11 ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[2017] 8 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 785 ਪੈਰਾ 12 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

[2018] 12 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 327 ਪੈਰਾ 13 ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਪਲਾਈ.

[1976] ਪੈਰਾ 19 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 172

[1977] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 719 ਪੈਰਾ 21 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2017] 10 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 569 ਪੈਰਾ 24 ਤੋਂ ਬਾਅਦ

[2003] 5 ਵਾਧੂ. ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 930 ਪੈਰਾ 31 ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾਃ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2020 ਦੇ 452.

ਮਦਰਾਸ, ਮਦੁਰਾਈ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਦੇ 11.05.2020 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸੀਆਰਐਲਓਪੀ (ਐਮਡੀ) ਨੰ. 2020 ਦੇ 5296 ਜੈਅੰਤ ਮੁਥੁਰਾਜ, ਏ. ਏ. ਜੀ., ਸਿਧਾਰਥ ਲੂਥਰਾ, ਸੀਨੀਅਰ. ਵਕੀਲ, ਕਰੁਣਾਕਰ ਮਹਾਲਿਕ, ਐੱਮ. ਯੋਗੇਸ਼ ਕੰਨਾ, ਵਕੀਲ। ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਆਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੇ.

ਆਯੋਜਿਤ: 1. ਇਹ ਅਪੀਲ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਦੁਰਾਈ ਬੈਂਚ ਦੇ 2020 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਓ. ਪੀ. (ਐੱਮ. ਡੀ.) ਨੰਬਰ. 5296 ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 11.05.2020 ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

2. ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ ਹਨਃ-

2.1. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 457,380,457 (2) 380 (2) 411 (2) ਅਤੇ 414 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨੰਬਰ. 495 of 2015 ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 21.02.2020 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ, ਤ੍ਰਿਚੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 30.04.2020 ਨੂੰ ਧਾਰਾ 439 ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। 73 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 2020 ਦੀ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਓ. ਪੀ. (ਐੱਮ. ਡੀ.) ਨੰਬਰ 5296 ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਦੁਰਾਈ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ 73 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਡਿਫਾਲਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

2.2. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਤੀ 23.03.2020 ਦੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ 2020 ਦੇ ਸੁਓ ਮੋਟੋ ਡਬਲਯੂ. ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ. 3 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾਃ

"... ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੇ ਅਗਲੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 17 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦਾ ਹੈ... "

2.3 ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਿਤੀ 11.05.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

3. ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਸਿਧਾਰਥ ਲੂਥਰਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵਧੀਕ ਵਕੀਲ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਜਯੰਤ ਮੁਥੁਰਾਜ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

4. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਸਿਧਾਰਥ ਲੂਥਰਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਤੀ 23.03.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੇ ਧਾਰਾ 167 (2) ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 167 (2) ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਉਪਬੰਧ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਤੀ 23.03.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦਾ ਹੈ।

5. ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਵਿਵਾਦਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਉਲਟ ਨਜ਼ਰੀਆ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਸੇਤੂ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਓ. ਪੀ. (ਐਮ. ਡੀ.) ਨੰ. 5291, ਜਿੱਥੇ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ 08.05.2020 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮਿਤੀ 23.03.2020 ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

6. ਰਾਜ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਐਸ. ਕਾਸੀ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਥਰੂ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੰਮਲੂਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮਦੁਰੈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ [ਆਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੇ.]

7. ਅਸੀਂ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ।

8. ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 23.03.2020 ਨੂੰ ਸੁਓ ਮੋਟੂ ਡਬਲਯੂ. ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰ. 2020 ਦਾ 3 ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 167 (2) ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

9. ਪਹਿਲੇ ਕੋਡ ਵਿੱਚ, ਭਾਵ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1898, ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਨੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1898 ਦੀ ਧਾਰਾ 167, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ।

10. ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀ 41ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਵਧਾ ਕੇ 60 ਦਿਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਨਵੀਂ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਧਾਰਾ 167 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਲ 1978 ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 167 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਧਾਰਾ 167 (2) ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈਃ-

"167. (2) ਉਹ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਕੋਲ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਠੀਕ ਸਮਝੇ, ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ' ਤੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ; ਅਤੇ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਬੇਲੋੜਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈਃ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ

(ਏ) ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਜੇ ਉਹ

ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਆਧਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਇਸ ਪੈਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੁੱਲ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ,-

(i) ਨੱਬੇ ਦਿਨ, ਜਿੱਥੇ ਜਾਂਚ ਮੌਤ, ਉਮਰ ਕੈਦ ਜਾਂ ਦਸ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕੈਦ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ;

(ii) ਸੱਠ ਦਿਨ, ਜਿੱਥੇ ਜਾਂਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਅਤੇ, ਨੱਬੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਉਕਤ ਮਿਆਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਜਾਂ ਸੱਠ ਦਿਨ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਉਪ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਧਿਆਇ XXXIII ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਹਾਅ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ;

(ਬੀ) ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ;

(ਸੀ) ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।"

11. ਉਦੈ ਮੋਹਨਲਾਲ ਆਚਾਰੀਆ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2001) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 453 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਧਾਰਾ 167 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 57 ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਉੱਤੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ। ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ। ਧਾਰਾ 167 ਦਾ ਉਪਬੰਧ ਧਾਰਾ 57 ਦਾ ਪੂਰਕ ਹੈ। ਧਾਰਾ 167 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 167 ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਿਆਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਦੈ ਮੋਹਨਲਾਲ ਆਚਾਰੀਆ (ਸੁਪ੍ਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ:-

"... ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੈਕਸ਼ਨ 57 ਦਾ ਪੂਰਕ ਹੈ, ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ

ਐਸ. ਕਾਸੀ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਥਰੂ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੰਮਲੂਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮਦੁਰੈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ [ਆਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੇ.]

ਇਹ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਇਹ ਵੇਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਮਾਂਡ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 167 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 167 ਉਹ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਿਆਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਿਆਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀ ਨਤੀਜੇ ਹੋਣਗੇ। ਪਰਨ੍ਤੂਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ "ਲਾਜ਼ਮੀ ਜ਼ਮਾਨਤ" ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਅਧਿਆਇ 33 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 167 ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉੱਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਨਕਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ । ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 167 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲੰਮਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਲਾਭਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ।.."

12. ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 167 ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਪਾਲ ਬਨਾਮ ਅਸਾਮ ਰਾਜ, (2017) 15 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 67 ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 167 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 167 ਉੱਤੇ ਬਹਿਸ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਿੱਟੇ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਸੰਭਵ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੈਰੇ 37,38 ਅਤੇ 39 ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀਃ -

"37. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਬਨਾਮ ਨਿਰਾਲਾ ਯਾਦਵ, (2014) 9 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 457 ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਦੈ ਮੋਹਨਲਾਲ ਆਚਾਰੀਆ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, (2001) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

453 ਅਤੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ. ਅਸੀਂ ਸਿੱਟਾ (3) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ ਜੋ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ

"13. (3) 90 ਦਿਨਾਂ ਜਾਂ 60 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਉਕਤ ਮਿਆਦ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ, ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਵਧੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਡਿਫਾਲਟ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਜੇ ਉਹ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

38. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਜੇ ਦੱਤ (1994) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 410 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ "ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ" ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦੋਸ਼ੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਾਂ ਚਲਾਨ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਜੇ ਤੱਕ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਣਚਾਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਦੋਸ਼ੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ।

39. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਅਣਚਾਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵੀ ਅਣਚਾਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੁਹੰਮਦ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਕਬਾਲ ਮਦਾਰ ਸ਼ੇਖ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, (1996) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 722 ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਅਦਾਲਤਾਂ "ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ" ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਲੰਬਿਤ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੁੱਝ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਅਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਰਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਾਂ ਚਲਾਨ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਾਂ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਅੰਤਰਾਲ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ "ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ" ਦੇ ਅਣਚਾਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

13. ਧਾਰਾ 167 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ' ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਹੈ ਅਚਪਾਲ ਅਲੀਅਸ ਰਾਮ ਸਵਰੂਪ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ, (2019) 14 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 599। ਉਦੈ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸਮੇਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਈ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਐਸ. ਕਾਸੀ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਥਰੂ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੰਮਲੂਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮਦੁਰੈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ [ਆਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੇ.]

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੋਹਨਲਾਲ ਆਚਾਰੀਆ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਪਾਲ (ਉਪਰੋਕਤ) ਨੂੰ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀਆਂ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵਧਾ ਸਕਦੀ। ਪੈਰਾ 20 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨਃ -

"20. ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸਹਾਇਕ ਮੁੱਦੇ ਵੱਲ ਮੁੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ, ਅਰਥਾਤ, ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਮਿਆਦ ਵਧਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਕੋਡ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅੱਤਵਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1985 ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਕੰਟਰੋਲ ਆਫ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਡ ਕ੍ਰਾਈਮ ਐਕਟ, 1999 ਵਰਗੇ ਕਾਨੂੰਨ ਹਨ ਜੋ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਿਆਦ ਵਧਾਉਣ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੇ ਧਾਰਾ 167 ਸਮੇਤ ਕੋਡ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਮਿਆਦ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵਧਾ ਸਕਦੀ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿਤੀ 03.07.2018 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਗਜ਼ਟਿਡ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

14. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਸਕੀਮ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਨਮਾਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। 60 ਦਿਨਾਂ ਜਾਂ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

15. ਸੈਕਸ਼ਨ 167 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਤੀ 23.03.2020 ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ' ਤੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 167 (2) ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਅਵਧੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਤੀ 23.03.2020 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਆਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 23.03.2020 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

2020 ਦੇ ਸੁਓ ਮੋਟੂ ਡਬਲਯੂ. ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ. 3 ਵਿਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ. 23.03.2020 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਮੁੱਚਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਹੈਃ

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੋਵਿਡ-19 ਵਾਇਰਸ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ/ਅਰਜ਼ੀਆਂ/ਮੁਕੱਦਮੇ/ਅਪੀਲ/ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸੀਮਾ ਦੇ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ (ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੋਵੇਂ) ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ।

ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਵਕੀਲਾਂ/ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਸਮੇਤ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤਾਂ/ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਪਏਗਾ, ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ, ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, 15 ਮਾਰਚ 2020 ਤੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅਗਲੇ ਆਦੇਸ਼/ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਵਧਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ/ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 141 ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ।

ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤਾਂ/ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰੋ, ਜੋ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

16. ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ/ਅਰਜ਼ੀਆਂ/ਮੁਕੱਦਮੇ/ਅਪੀਲਾਂ/ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ 15.03.2020 ਤੋਂ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੀ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨ, ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਤੀ 23.03.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਸਮਝਣ ਯੋਗ ਹਨ, ਉਹ ਹਨਃ-

i) ਕੋਵਿਡ-19 ਵਾਇਰਸ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ/ਅਰਜ਼ੀਆਂ/ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸਥਿਤੀ।

ਐਸ. ਕਾਸੀ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਥਰੂ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੰਮਲੂਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮਦੁਰੈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ [ਆਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੇ.]

ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਪੀਲਾਂ/ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ।

ii) ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਵਕੀਲਾਂ/ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਸਮੇਤ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤਾਂ/ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਪਏਗਾ।

17. ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ/ਅਰਜ਼ੀਆਂ/ਮੁਕੱਦਮੇ/ਅਪੀਲਾਂ/ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਵਕੀਲਾਂ/ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤਾਂ/ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ/ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ/ਅਰਜ਼ੀਆਂ/ਮੁਕੱਦਮੇ/ਅਪੀਲਾਂ/ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਬਣ ਜਾਣਗੀਆਂ ਕਿ ਉਹ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਅ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੀਮਾ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਇਲਾਜ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ/ਅਰਜ਼ੀਆਂ/ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ/ਅਪੀਲਾਂ/ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਪਾਅ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ। 23.03.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਅਰਥ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ (ਇੰਚਾਰਜ) ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼/ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਲੌਕਡਾਊਨ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ (ਇੰਚਾਰਜ) ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ/ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਕਰਨ/ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਇੰਚਾਰਜ) ।

18. ਜੇ ਵਿਵਾਦਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੇ ਤਰਕਪੂਰਨ ਅੰਤ ਤੱਕ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 57 ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 57 ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 167 ਹਰੇਕ ਦੇ ਪੂਰਕ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਉਪਬੰਧ ਹਨ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਤੀ 23.03.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ। 60 ਦਿਨਾਂ/90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵਰਜਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ 60 ਦਿਨਾਂ/90 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਧਾਰਾ 167, ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 23.03.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਲਟ ਹਨਃ -

"... ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਗਲੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦਾ ਹੈ... "

19. ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ। ਵਿਵਾਦਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 13 ਵਿੱਚ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਲੌਕਡਾਊਨ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 360 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿੱਤੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਾਜ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਤੋਂ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਘੋਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਮੁੱਚੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਓ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰੀਏ ਕਿ ਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 352 ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਕੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮੁਅੱਤਲ ਹੈ?

20. ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਜਬਲਪੁਰ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਵਕਾਂਤ ਸ਼ੁਕਲਾ (1976) 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 521 ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਜੱਜਾਂ (ਜਸਟਿਸ ਐਚ. ਆਰ. ਖੰਨਾ ਅਸਹਿਮਤ) ਨੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 352 ਅਧੀਨ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਧਾਰਾ 21 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਜਸਟਿਸ ਏ. ਐਨ. ਰੇ, ਸੀ. ਜ., ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਮਾਣਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਪੈਰਾ 136 ਅਤੇ ਪੈਰਾ 137 ਵਿੱਚ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈਃ-

"136. ਪਹਿਲਾ, ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 359 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ 27 ਜੂਨ, 1975 ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਐਸ. ਕਾਸੀ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਥਰੂ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੰਮਲੂਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮਦੁਰੈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ [ਆਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੇ.]

ਇਹ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰੰਤਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਬਦਨੀਤੀ ਨਾਲ ਹੈ।

137. ਦੂਜਾ, ਆਰਟੀਕਲ 21 ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਭੰਡਾਰ ਹੈ। ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਰਿੱਟ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਵਰਜਿਤ ਹੈ।

21. ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਭਾਨੁਦਾਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗਾਵਡੇ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (1977) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 834 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਏ. ਡੀ. ਐਮ., ਜਬਲਪੁਰ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਵਕਾਂਤ ਸ਼ੁਕਲਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਹੁਮਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹੋ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ। ਪੈਰਾ 23 ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀਃ-

"23..... ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਅਤੇ 22 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦਾ ਉਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। 16 ਨਵੰਬਰ, 1974 ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਪੈਟਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਘੱਟ ਜਾਂ ਘੱਟ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਸੀ। 27, 1975 ਅਤੇ 8 ਜਨਵਰੀ, 1976 ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਾਫ਼ੀ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂਤਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਰਤ ਦੀ ਪੂਰਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19,21 ਅਤੇ 22 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਰਣਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੂਪ ਜਾਂ ਪਹਿਲੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। [ਦੇਖੋ ਏ. ਕੇ. ਗੋਪਾਲਨ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਰਾਜ, ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1950 ਐਸ. ਸੀ. 27; ਖਰਕ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂ. ਪੀ. ਰਾਜ, ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1963 ਐਸ. ਸੀ. 1295 ਅਤੇ ਏ. ਡੀ. ਐਮ. ਜਬਲਪੁਰ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਵਕਾਂਤ ਸ਼ੁਕਲਾ (ਉਪਰੋਕਤ)] ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 27 ਜੂਨ, 1975 ਅਤੇ 8 ਜਨਵਰੀ, 1976 ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14,19,21 ਅਤੇ 22 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

22. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 359 ਨੂੰ 44ਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਐਕਟ, 1978 ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਰਟੀਕਲ 359 ਦੇ ਉਪ-ਆਰਟੀਕਲ (1) ਵਿੱਚ, "ਆਰਟੀਕਲ 20 ਅਤੇ 21 ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ" ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਰਟੀਕਲ 359 (1) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ -

ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੌਰਾਨ ਭਾਗ III ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਅੱਤਲੀ।359(1). ਜਿੱਥੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਗ III ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ (ਅਨੁਛੇਦ 20 ਅਤੇ 21 ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਜੋ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਉਸ ਮਿਆਦ ਲਈ ਮੁਅੱਤਲ ਰਹਿਣਗੀਆਂ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਾਗੂ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਛੋਟੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਜੋ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

23. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਜਬਲਪੁਰ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਵਕਾਂਤ ਸ਼ੁਕਲਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸਟਿੰਗ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 21 ਅਧੀਨ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਪਿਛਾਂਹ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲੇ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਤੁਰੰਤ ਹੱਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਸਟਿਸ H.R. ਦਾ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਫੈਸਲਾ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਜਬਲਪੁਰ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਵਕਾਂਤ ਸ਼ੁਕਲਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਖੰਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਜਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੈਰਾ 525 ਅਤੇ 530 ਵਿੱਚ, ਜਸਟਿਸ ਖੰਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ:-

"525.... ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 21 ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਭੰਡਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਸੱਭਿਅਕ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਵਿਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਬਲੈਕਸਟੋਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸੰਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਐਲਾਨਨਾਮਾ (1776) ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖ ਬਰਾਬਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਟੁੱਟ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਭਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

XXXXXXXXXXXXXXXXXXX

530. ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਜਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਵੈ-ਸਿੱਧ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸੱਭਿਅਕ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ। ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨਹੀਣ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ।

ਐਸ. ਕਾਸੀ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਥਰੂ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੰਮਲੂਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮਦੁਰੈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ [ਆਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੇ.]

ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਜਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਨਮੋਲ ਸੰਪਤੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਖੇਡ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤੋਂ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 21 ਉਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਜੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਜਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੁੰਦੀ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਧਾਰਾ 21 ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਦੇ ਵੀ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

24. ਅਸੀਂ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਏ. ਡੀ. ਐੱਮ., ਜਬਲਪੁਰ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਵਕਾਂਤ ਸ਼ੁਕਲਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ 44ਵੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਕੇ. ਐੱਸ. ਪੁੱਟਾਸਵਾਮੀ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, (2017) 10 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 1 ਦੁਆਰਾ ਰਸਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਡਾ. ਡੀ. ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ, ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 136 ਅਤੇ 139 ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਬੋਲਃ-

"136.ਫੈਸਲੇ ਸਾਰੇ ਚਾਰ ਜੱਜ ਏ. ਡੀ. ਐਮ. ਜਬਲਪੁਰ ਵਿਚ ਬਹੁਮਤ ਦਾ ਗਠਨ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਸਦਾਰ ਹਨ. ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਅਟੁੱਟ ਹਨ। ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸਵਾਨੰਦ ਭਾਰਤੀ ਵਿੱਚ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ, ਮੁਢਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ। ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ। ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਤੱਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਸਨਮਾਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਸੱਭਿਅਕ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚ ਸਕਦਾ। ਨਾ ਤਾਂ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਰਦਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮੌਜੂਦ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਭੰਡਾਰ ਨਾ ਬਣੋ। ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ ਬੇਤੁਕੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਬਿੱਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਜਮਹੂਰੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਛੱਡ ਦੇਵੇਗਾ। ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਅਟੁੱਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 372 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਗੂ ਰਿਹਾ। ਖੰਨਾ, ਜ. ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਸਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਕੀਮਤੀ ਪਹਿਲੂ, ਜੀਵਨ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਉਸ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦੀ ਦਇਆ' ਤੇ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਗੇ। ਅਜਿਹੀ ਰਚਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨੀਂਹ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਆਧੁਨਿਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਹੈਬੀਅਸ ਕਾਰਪਸ ਦੀ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਇੱਕ ਕੀਮਤੀ ਅਤੇ ਨਿਰਨਾਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ।

139. ਏ. ਡੀ. ਐਮ. ਜਬਲਪੁਰ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਬਨਾਮ ਭਾਨੁਦਾਸ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਗਾਵਡੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਏ. ਡੀ. ਐਮ. ਜਬਲਪੁਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਇਆ ਸੀ।

25. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਾਡੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਲੌਕਡਾਊਨ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲੌਕਡਾਊਨ ਦੌਰਾਨ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 167 (2) ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

26. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿਤੀ 23.03.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਐਲਾਨੀ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਦੌਰਾਨ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਪਾਬੰਦੀ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਗੀਆਂ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਨਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਣਚਾਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ

ਐਸ. ਕਾਸੀ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਥਰੂ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੰਮਲੂਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮਦੁਰੈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ [ਆਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੇ.]

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 23.03.2020.

27. ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਓ. ਪੀ. (ਐਮ. ਡੀ.) ਨੰ. 2020 ਦਾ 5291, ਸੇਤੂ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਤੀ 23.03.2020 ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜੋ 2020 ਦੇ ਸੁਓ ਮੋਟੋ ਡਬਲਯੂ. ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ. 3 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 167 (2) ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ.' ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਵੀ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਤੀ 23.03.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ 2020 ਦੇ ਸੁਓ ਮੋਟੋ ਡਬਲਯੂ. ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ. 3 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਅਗਲੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਪੈਰੇ 14 ਅਤੇ 15 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨਃ-

"14. ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 167 (2) ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਪਏਗਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ' ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨੇਕ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਆਪਣੇ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਾ ਰਹੇ। ਪਰ, ਜੇ ਮੈਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਕੀਮਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹ ਲਏ ਜਾਣਗੇ।

15. ਬੇਸ਼ਕ, ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਸਾਰੀ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1967 ਅਤੇ ਐੱਨਡੀਪੀਐੱਸ ਐਕਟ, 1985 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਝ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਲਈ, ਐੱਨਡੀਪੀਐੱਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 36-ਏ (4) ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਮਿਆਦ ਨੂੰ 180 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 1 ਸਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਮਾਨਯੋਗ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਦਾ ਲਾਭ

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 23.03.2020 ਨੂੰ ਸੁਓ ਮੋਟੂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ. 3 2020 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਰ, ਹੋਰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 167 ਲਾਗੂ ਹੈ, ਉਕਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

28. ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਤੀ 23.03.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਧਾਰਾ 167 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਅਧੀਨ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਧਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

29. ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਸੇਤੂ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮਿਤੀ 23.03.2020 ਦਾ ਆਦੇਸ਼ 2020 ਦੇ ਸੁਓ ਮੋਟੋ ਡਬਲਯੂ. ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ. 3 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 167 (2) ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ 20.05.2020 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰ. 2856 of 2020-ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਤੀ 23.03.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2020 ਦੇ ਸੁਓ ਮੋਟੋ ਡਬਲਯੂ. ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ. 3 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ (ਉਪਰੋਕਤ) । ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 13 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ:-

"13. ਮੈਂ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ 2020 ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਓ. ਪੀ. (ਐੱਮ. ਡੀ.) ਨੰਬਰ. 5291 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ।

30. ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਧਾਰਾ 167 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਤੀ 23.03.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ 2020 ਦੇ ਸੁਓ ਮੋਟੋ ਡਬਲਯੂ. ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ. 3 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੀ ਇਸੇ ਸਿੱਟੇ' ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਤੀ 23.03.2020 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਧਾਰਾ 167 ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਖਲ ਨਾ ਕਰਨ' ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਐਸ. ਬੀ. ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰ. 355 of 2020-ਪੰਕਜ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਨੇ 22.05.2020 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਸੈਟੂ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 2020 ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰ. 511 ਵਿੱਚ ਵਿਵੇਕ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ

ਐਸ. ਕਾਸੀ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਥਰੂ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੰਮਲੂਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮਦੁਰੈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ [ਆਸ਼ੋਕ ਭੂਸ਼ਣ, ਜੇ.]

ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿਤੀ 12.05.2020 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਤੀ 23.03.2020 ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 2020 ਦੇ ਸੁਓ ਮੋਟੋ ਡਬਲਯੂ. ਪੀ. (ਸੀ) ਨੰਬਰ. 3 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਸੇਤੂ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਉੱਤਰਾਖੰਡ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

31. ਵਿਵਾਦਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਸੇਤੂ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਉਲਟ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ। (ਉਪਰੋਕਤ) ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਤਾਲਮੇਲ ਬੈਂਚ ਉਲਟ ਨਜ਼ਰੀਆ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਤਾਲਮੇਲ ਬੈਂਚ ਹੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਿਆਂਇਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਦੇਵਾਂਸ ਮਾਡਰਨ ਬਰੂਅਰੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, (2004) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 26, ਪੈਰਾ 339 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈਃ -

"339. ਨਿਆਂਇਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਤਾਲਮੇਲ ਬੈਂਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਤਾਲਮੇਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਤਾਲਮੇਲ ਬੈਂਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਾਮਲਾ ਸਿਰਫ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। (ਵੇਖੋ ਪ੍ਰਦੀਪ ਚੰਦਰ ਪਰੀਜਾ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਮੋਦ ਚੰਦਰ ਪਟਨਾਇਕ, (2002) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 1 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਹੰਸੋਲੀ ਦੇਵੀ, (2002) 7 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 273।ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਤਾਲਮੇਲ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਜਾਂ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕਲਿਆਣੀ ਸਟੋਰ (ਉਪਰੋਕਤ) ਅਤੇ ਕੇ. ਕੇ. ਨਰੂਲਾ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਦੋਵੇਂ ਜੇ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ' ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਉਲਟ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

32. ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਨਿਆਂਇਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਸੈਂਟੂ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਇੱਕ ਦੇ ਉਲਟ ਅਤੇ ਉਲਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਲਿਆ । ਵਿਵਾਦਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਉਲਟ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾ ਸਿਰਫ ਗਲਤ ਹੈ ਬਲਕਿ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸੰਕੇਤ ਵੀ ਭੇਜਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

33. ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਧਿਆਨ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਵਾਦਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਿਆਂਇਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਬਲਕਿ

ਸੈੱਟੂ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਟਿੱਪਣੀ ਦਾ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਬੈਂਚ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਤਾਲਮੇਲ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਵੱਡਾ, ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਣਚਾਹੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਘੱਟ ਕੋਰਮ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਕੋਰਮ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਬੈਂਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਤਾਲਮੇਲ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਜੱਜ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਤਾਲਮੇਲ ਬੈਂਚ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਗਲਤ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਏ ਗਏ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

34. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 10,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਬਾਂਡ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਦੋ ਜ਼ਾਮਨੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਡਿਫਾਲਟ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Advocate Shifa Kler